برنجی سنه ـ نسخه ۲۶ — چهارشنبه — صحیفه ۱۰۱

برنسخه‌سی ۱ غروشه‌در .

مرکزی ابو السعود جاده‌سنده ۱۸ نومرولو دکاندر. کوندریلمجك اوراق معلم نامنه اوراید کوندرلمیدر . بوسنه اجرتی ویرلمامش مکاتیب قبول اولنماز.

مجموعهٔ معارف

برنسخه‌سی ۱ غروشه‌در .

استانبول ایچون آیونه یازلماز. بوغاز ایچی داخل اولدیغی حالده خارج ایچون بر سنه‌لك آبونه بدلی — بوسنه اجرتیله برابر — یاریم عثمانلی لیراسیدر .

فی ۲۳ رجب سنه ۱۳۰۵ ﴿ معارف نظارتنك رخصتیله هفته‌ده بردفعه نشر اولنور ﴾ فی ۲۳ مارت سنه ۱۳۰۴

مؤثرسز هیچ بر اثر ظهوره کله‌مامك طبیعی اولدیغندن کرك تصورده، کرك خارجده «کنار حوضده مهتابه قارشی سینه‌چاك اولق» خصوصی «عکسیله حوضی لب برلب معدن سیماب ایتمك» کیفیتنه تقدم ایدر. بیتده ایسه «عکسیله حوضی لب برلب معدن سیماب ایدوب کنار حوضده مهتابه قارشی سینه‌چاك اولمش.» دینلدیکندن حال برعکس کوسترلمش اولیور. حق افاده «کنار حوضده مهتابه قارشی سینه‌چاك اولوب عکسیله حوضی لب‌برلب معدن سیماب ایتمش.» دینلمك ایدی. شاعرك نه دیمك ایستدیکی آکلاشیلیور، فقط سوزی مرامنی حقیله افاده ایده‌میور. بوده «اولمش» مقامنده «اولوب»، «ایدوب» موقعنده «ایتمش» دیه‌مامش اولمسندن نشأت ایدییور.

بینه ثابتك:

﴿ کل سفید در بوستانده عرف کیوب ﴾
﴿ بهار حاکمنك شمدی باب نائیدر ﴾

بیتنده دها عادی برضعف تألیف کورینیور. چونکه «کیوب» صیغه‌سی استناد ایده‌جك بر یر بوله‌مدیغی ایچون آچیقده قالیور.

فضولینك:

﴿ یاد لعلکله فضولی کوزلیوب راه عدم ﴾
﴿ وار بر تدبیری اما آشکار ایتمز بکا ﴾

﴿ کوروب اندیشهٔ قتلمده اول ماهی بودر دردم ﴾
﴿ که اول اندیشه‌دن اول مه پشیمان اولمسون یارب ﴾

بیتلری‌ده اوقبیلدندر.

مستفیض

قنلونك «فلاسفهٔ قدیمه‌نك یاشایشلری» عنوانلی کتابندن:

(دیبوژه‌ن)

— ۱۰۳ —

«دنیاده اك فنا حال نه در؟» دیدیلر. «هم اختیار، هم فقیر اولق!» دیدی.

— ۱۰۴ —

«حیواناتدن اك شدتلی ایصیران هانکیسیدر؟» دیه صوردیلر. «حیوانات وحشیه‌دن غیبتکار! حیوانات اهلیه‌دن مداهن!» جوابنی ویردی.

— ۱۰۵ —

بریسی «آدم نه وقت اولنملی؟» دیه صوردی. دیدی که: کنج ایسه هنوز تأهل زمانی کلمامشدر. اختیار ایسه وقتی کچمشدر.» [*]

[*] قنلون بو فقره‌یی «تاله‌س»ك فقرانی آره‌سنده‌ده قارشدرمشدر. فقط اوراده شو جمله‌یی‌ده علاوه ایدییور:

«بو ایکی‌سن آره‌سنده‌ایسه انسان کندیسنه بر زوجه انتخاب‌ایده‌جك قدر خالی وقت بوله‌ماز.»

— ۱۰۶ —

بر کون بر مکتبی زیارت ایدر. شاکردانی پك آز بولور. بونکله برابر دیوارلرده پك چوق‌معبود موهوم تصویرلری‌کورر. مکتبك معلمنه دیر که: ماشاءالله چوق طلبه‌کز وار، فقط بو آلهه‌ده حسابه قاتلق شرطیله!

— ۱۰۷ —

«نره‌لیسین؟» دیین برشخصه «دنیالی‌یم.» جوابنی ویرمشدر.

— ۱۰۸ —

بر عجمی دیکدیکی نشانه طوغری اوق آتمق اوزره حاضرلانیوردی. دیبوژه‌ن قوشه‌رق کیتدی، نشانك اوکنه او- طوردی. «نه‌دن اونله یایدك؟» دیدیلر. «بنی اورر دیه قور- قومدن!» جوابنی ویردی.

— ۱۰۹ —

«بر چوق آدملر سنکله اکلنیورلر.» دیدیلر. «بأس یوق. احتمال که اشکلرده صیریتدقاری وقت آنلرله اکلنیرلر.» دیدی. «آنلر اشکلرك اکلمسندن متأثر اولیورلر.» دیدیلر. «بن ده آنلرك اکلمسندن متأثر اولمم!» دیدی.

— ۱۱۰ —

بر کون زقاقده اوطورمش اتمك پیوردی. کلوب کچنلر باشنه طوپلاندیلر، کندیسنه «کوپك!» دیدیلر. شو جوابی ویردی: کوپك سزسکزکه اتمك بکده اولان بر آدمك اطرافنی آلیورسکز!

— ۱۱۱ —

شریر بر پهلوان پهلوانلقله کچینه‌میوب آج‌قالدیغندن طبیبلك ایتمکه باشلامش ایدی. دیبوژه‌ن بر کون بوکا راست کلدی. دیدیکه: وقتیله سنی یره اورمش اولانلردن انتقام آلمق ایچون ابی وسیله بولمشسین!

— ۱۱۲ —

«نیچون اویله غیر منتظم یرلرده یاتار قالقارسین؟» دینلره «کونش دها مرطوب یرلره کیرر اما کونشلکدن چیقماز.» جوابنی ویرمشدر.

— ۱۱۳ —

بریسی «سن بر شی بیلزسین. کندیکی فیلسوفلر صره‌سنده طوتمغه نصل جرأت ایده‌بیلیورسین؟» دیدی. شوجوابی‌ویردی: «هیچ بر مزیتم اولمسه بیله فیلسوفلری تقلید ایتمکی بیلیرم. بکا فیلسوف دیدرمك ایچون بو مزیت کفایت ایدر.»

— ۱۱۴ —

کندیسنه شاکرد اولق اوزره کنج بر آدم کتیررلر. «عاقلدر، عالمدر، ادیبدر.» یولنده بر چوق اوصافنی صایارلر. دیر که: بو درجه مکمل بر آدمك بکا احتیاجی اولهماز. نیچون کتیردیکز؟

— ۱۱۵ —

کوزل برکنج برطاقم چرکین سوزلر سویلیوردی. دیبوژه‌ن

دیدیکه : فیل دیشی قیندن قورشون قیلیچ چکمکدن اوتا- نمیورمیسین ؟

— ۱۱٦ —

بریسی «بنده فیلسوفلغه قابلیت یوق.» دیدی. دییوژه‌ن شویله مقابله ایتدی : مسکین ! مادامکه بختیارانه یاشایه‌بیلمکدن قطع امید ایتمشسین، دها یاشایورمیسین ؟

— ۱۱۷ —

یونانستانك هانکی طرفنده عاقل آدملر کوردیکنی صوردیلر. «اسپارته‌ده بر چوق چوجق کوردم، فقط هیچ بر برده آدم کورمدم !» جوابنی ویردی.

— ۱۱۸ —

بر کون النده یانار بر فنار اولدیغی حالده طولاشیوردی. نه آرامقده اولدیغنی صوردیلر. «آدم آرایورم !» دیدی. [*]

— ۱۱۹ —

بنه بر دفعه زقاق اورته‌سنده «آدملر ! آدملر ! » دیه هایقیرمغه باشلادی. بر طاقم خلق اطرافنه طوپلاندی . « بن آدملری چاغیرییورم ! » دیه صوپاسیله آنلری اورکوتدی .

— ۱۲۰ —

بر کون حمامه کیره‌جکی صره‌ده صویك مرمر اولدیغنی کورنجه «بوراده بیقاندقدن صکره تمیزلنمك ایچون نره‌یه کیتلی؟» دیمشدر .

— ۱۲۱ —

بر کون اشرادن بری دییوژه‌نی فقرلندن طولایی توبیخ ایتدی . جواباً دیدی که : فقر سببیله کیمسه‌نك دوچار مجازات اولدیغنی کورمدم، فقط شریر اولدقلرندن طولایی انسانلرك صلب اولندقلرینی پك چوق کوردم !

— ۱۲۲ —

بر کون قهرمانلردن بری «دییوقسیپ» نام زور آزمانك «اولمپیاد» اویونلرنده بتون آدمارده غلبه ایتدیکنی نقل ایدییوردی. دییوژه‌ن دیدیکه : دوستم ! اویله دیمه. اسرایه، بی‌چارکانه، دی. بتون آدمارده غلبه ایدن بنم !

— ۱۲۳ —

بر کون جدی، مفید بر نطق ایراد ایدییوردی. اوکندن بر چوق آدملر کچدیکی حالده بونی دیکله‌مکه قطعا رغبت ایدن اولمیوردی. بردن‌بره تغنی ایتمکه باشلادی. خلق درحال باشنه اوشدی. «ساده اکلنجه آرارسکز، هیچ طوغری سوز دیکله‌مك زحمتنه قاتلانه‌مازسکز ! » دیه جمله‌سنی تکدیر ایتدی.

[*] بو فقرهٔ مشهوره‌نك مأخذی حضرت مولانا شو بیته‌درج بیورمشدر :

« دی شیخ با چراغ همی گردید دور شهر »
« کز دیو ودد ملولم و انسانم آرزو ست »

— ۱۲٤ —

چالغیجیلرك اوزون اوزادیه سازه دوزن ویرمسندن هیچ خوشلانمازدی. « بر کره قانون عقل بوزوق ! اول امرده آکا دوزن ویرمکه باقسونلر ! » دیر ایدی.

— ۱۲۵ —

دیر ایدی که : بر طاقم اهمیتسز شیلرده انسانلرك بربرینه تفوق ایتمکه فوق‌العاده چالشدقلری کوریلیور، فقط هیچ طریق فضیلتده اك اوکه کچمك غیرتنده بولنان کوریلمیور !

— ۱۲٦ —

کندیسنه «آرتق اختیار اولدك. استراحت ایتمایسین.» دینلره «بر نقطه‌یه واصل اولمق اوزره قوشان آدم آکا یاقلاشنجه یاواشیقمی لازم کلیر؟ بر آیاق اول یتشمك ایچون دها زیاده غیرتله قوشمی مناسب دکلیدر؟» جوابنی ویرردی.

— ۱۲۷ —

بریسی شاکردی اولق ایچون دییوژه‌نی آرار بولور. حکیم بونك النه بر «ژامبون» طوتشدردقدن صکره «آرقه‌م صره‌کل !» امرینی ویرر. آدمجکز ژامبون النده، دییوژه‌نك آرقه‌سی صره زقاقلرده طولاشمقدن صیقیلیر، بر آره‌لق ژامبونی یره آتار، صاووشور.

برقاچ کون صکره دییوژه‌ن بوکا تصادف ایتدیکی صره‌ده تبسمله «بر ژامبون بزم دوستلغی بوزدی!» دیمشدر.

— ۱۲۸ —

بریسی «نه‌وقت یمك یملی؟» دیه صورار. دییوژه‌ن‌شوجوابی ویرر : زنکین‌ایسه‌ك ایستدیکك وقت، فقیر ایسه‌ك بولدیغك وقت.

— ۱۲۹ —

بعضاً آیاقلرینه کوزل قوقولو شیلر سوررردی . سیینی صو- رانلره «باشه سوریان طیب هوایه اوچار کیدر. حال‌بوکه آیاغه سوریلنجه انسانك بورنینه چیقار.» جوابنی ویرردی.

— ۱۳۰ —

بریسی اوینك قپوسی اوزرینه «بورادن هیچ فنا برشی کیر- مسون.» عباره‌سنی یازمش ایدی. دییوژه‌ن بونی کورنجه « او صاحبی نره‌دن کیره‌جك؟ » دیمشدر.

— ۱۳۱ —

یانینده بریسی علم نجومدن بحث ایده‌جك اولسه « سماواتدن نه‌وقت عودت بیورلدی ؟ » دیرایدی.

— ۱۳۲ —

افلاطون انسانی «جلدی توکسز، ایکی آیاقلی حیوان.» دیه تعریف ایتش ایدی . دییوژه‌ن برخروس آلیر، یولار، «مانتو»سنك آلتنه صاقلار، «آقادمیا»یه کیدر، خروسی بردن‌بره میدانه چیقاره‌رق اورته‌یه آتاردیه رکه : ایشته افلاطونك انسانی!

بونك اوزرینه افلاطون تعریفه « عریض‌الاظفار» قیدینی علاوه ایتمکه مجبور اولمشدر.

— ۱۳۳ —

«مغار» [*]دن چکرکن برطاقم چپلاق چوجقلر، برطاقمزده یوکلو قویونلر کوررده دیرکه: بورادہ قویون اولق چوجق اولمقدن چوق ایی!

— ۱۳٤ —

برکون حمامدن چیقیوردی. «ایچریده چوق آدم وارمی؟» دیه صوردیلر. «یوق!» جوابنی ویردی. «غلبه‌لك یوقمی؟» دیدیلر. «پك بیوك!» دیدی.

— ۱۳۵ —

بریسی اوموزنده برمرتك کوتوربیوردی. دیبوزه‌نه چاریدی، صکره‌ده «صاوول!» دیه باغیردی. دیبوزه‌ن دیدیکه: بردهامی چاریه‌جقسین؟

— ۱۳٦ —

بریسی «باشکه بر یومروق ایندرمك ایچون نه‌ایسترسین؟» دیدی. «برمغفر!» جوابنی ویردی.

نمونهٔ انتخاب

— ۱۵ —

خضر آغازاده سعید بك

وقتیله مصاحب شهریاری اولان خضر آغازاده عارف آغانك اوغلیدر.

پدری کبی حسن صوته مالك اولدیغندن کنجلکنده سرای همایون مؤذنلرینه الحاق ایدلمش ایدی.

مؤخراً بر قاچ مأموریته تعیین اولندیغی کبی بر آره‌لق ده آق طاغ معدننك معاینه‌سنه کوندرلدیکندن حسن ایفای وظیفه ایله عودت ایدنجه عصرك ظرفاسی بیننده «یوزینك آقیله‌عودت ایتدی.» سوزی زبانزد اولمشدر. کندیسنك:

(آق طاغده قاره‌بخت ایله خوناب اشکمی)
(چوق ایلدم نثار سیاه و سفید و سرخ)

بیتی ـ که بعضلرطرفندن ظن اولندیغی قدر رنکین دکلدر ـ معدن محصولیدر.

مرحومك:

(خضر آغازاده‌یم یشیلنیرم)

لطیفه‌سی مشهور در.

اقتدار ادبیسی شهرتیله متناسب دکلدر. ظن اولندیغنه کوره، باشلیجه سبب اشتهاری اوتوز صحیفه‌لك دیوانچه‌سنده مندرج اولان یکرمی‌یه قریب شرقیسنك بسته‌لی اولهرق انتشاریدر.

خوش مشرب، مجلس آرا اولدیغندن احبابی کثیر ایدی. بو خصوص دنی اشتهارینه یاردیم ایتمشدر دینیله‌بیلیر.

[*] اسکی یونانستان شهرلرندن بری.

اواخر عمرنده طریق خواجکانی‌یه دخول ایله بر درجه‌یه قدر بکام اولمش‌ایکن ولی نعمتی اولان سید علی رضا افندینك [*] «۱۲۵۲» رمضانینده وقوع شهادتی اوزرینه حاصل ایتدیکی تأثر شدیدك نتیجه‌سی اولهرق اوسنه ایچنده وفات ایتمشدر.

مشارالیهك بعض اشعار منتخبه‌سی:

ـ مناجاتندن ـ

نه دیم هپ بیلیرسین احوالم
بکا بندن یقین اولان الله! [**]
مرحمت قیل سعید محزونه
ارحم الراحمین اولان الله!

ـ بیتلر ـ

ایتمدی کیتدی اثر نالهٔ جانکاه سکا
مرحمت ویرمدیمی حضرت الله سکا

سکوتی بیلدیکندن دکل ادبدندر
اکرچه سویلز اما نه‌لر بیلیر عاشق

چکدیکك درد و غمی بیلز ایدم بن اول
آجیدم شمدی سکا واه کوکل واه کوکل

نه‌دندر بنده‌کی سوز نهانی بن‌ده بیلم آه
عجب عاشقمی‌اولدم کیزلی کیزلی آه وار دلده

کلن حکیم فلاطون ادانی اویناتدی
اصول حکمت دنیا بیلمدی کیتدی

بلای بخت سیه‌می هوای کاکلی
نه‌درباشمده‌کی‌سودا بیلمدی کیتدی

ـ مصراعلر ـ

غریب نکته شو حالا بیلمدی کیتدی
کیمکله الفت ایارسه‌ك وار ایله تك بزی خوش‌کور
بیلیدك حالمی سن‌ده یانادك
هرکیمی سودمسه ناز ایتدی بکا

[*] ﴿ قوله افندی رضاسی علی الاعلادر ﴾
﴿ بولانلرعزت‌دارینی‌بویله‌بولدی‌همان ﴾
مغفرتنده بو ذاته انتسابنی ایما ایدر.

[**] «ونحن اقرب الیه من حبل الورید.» آیتندن مقتبسدر.

معلم ناجی

(ا. ماویان.) شرکت مرتبیه مطبعه‌سی — باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۵۲